

การพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ด้วยการเรียนร้องเพลงบอกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนบ้านแพรกกลางจังหวัดนครศรีธรรมราช

DEVELOPMENT OF CONSCIOUS MIND IN FOREST WITH PROCESS TELLER SONG
OF THE STUDENTS IN PROTHOMSUKSA 6 AT BANPRAKHLANG SCHOOL AT
NAKORNSRITHAMMARAT PROVINCE

ปรีชา สุขจันทร์

Precha Sukjan

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแพรกกลาง 2) เพื่อพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ ด้วยการเรียนร้องเพลงบอก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย มีดังนี้ ก่อนการเรียนร้องเพลงบอก นักเรียนเข้าใจว่าการอนุรักษ์ป่าไม้เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่และภาคราชการ นักเรียนไม่เข้าใจความสำคัญของป่าไม้ และระบบความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ป่า การเรียนร้องเพลงบอกที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และระบบเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ โดยพบว่าหลังจากเรียนร้องเพลงบอก 1) นักเรียนมีความคิด มีเหตุผลจากการรับรู้ถึงความสำคัญของป่าไม้ คำนึงถึงภาวะโลกร้อน 2) นักเรียนมีความรู้สึกรัก ห่วงแหนป่าไม้ รู้สึกภูมิใจในชีวิตที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความรู้สึกมั่นใจ กล้าเป็นผู้นำในการนำเสนอข้อมูลเชิงอนุรักษ์ 3) การปฏิบัติในระดับครอบครัว ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก เลิกใช้สารเคมี ระดับชุมชน ปฏิบัติโครงการปลูกป่าชุมชน ร่วมกันรณรงค์และส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้ ในระดับสังคม เป็นสมาชิกยูวเกษตร

ข้อเสนอแนะ 1) โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมด้านอนุรักษ์ป่าและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับชั้นเรียน 2) ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมด้านจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าของนักเรียนทั้งโรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่

คำสำคัญ : การพัฒนา, จิตสำนึก, ป่าไม้

Abstract

The objectives of this research were to 1) study consciousness on forest conservation of Prathomsuksa 6 students, Ban Phaek Klang School, 2) develop consciousness on forest conservation by learning singing the songs. This research was qualitative research and information were collected using questionnaire of 30 samples. Furthermore, the data were investigated using content analysis.

The results of the research presented that before learning singing the songs, students thought that forest conservation was adults and government function. Students did not understand the important of forest and relationship between knowledge, local cultures, and forest conservation. Learning singing the songs of forest resources and sufficiency economy supported students to develop consciousness on forest conservation. After learning to singing the songs found that 1) students accepted the important of forest which it made students had thinking and reason. Moreover, they considered about the Global Warming. 2) Students felt love and prevention forests. In addition, they felt proud of fertile life, confident, and brave to leader for presentations the conservation information. 3) Performance in the family, they were to plant everything that eats, eat everything that plants, and stop using chemicals. Action in the community, they were community reforestation projects, campaigns and promotions on forest conservation. Also, performance in the social, it was Agribusiness members.

The suggestions of this research were 1) the schools should promote the forest conservation activity and sufficiency economy concept in every class, and 2) should have more researches about consciousness on forest conservation of all students in the school which they are the large group.

Keywords : Development, Consctous Mind, Forest

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์อื่น ๆ เพราะป่าไม้มีประโยชน์ทั้งการเป็นแหล่งวัตถุดิบของปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคสำหรับมนุษย์ และยังมีประโยชน์ในการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น สัตว์ป่า ดิน น้ำ อากาศ แหล่งน้ำด้วย นอกจากนั้นเมื่อขาดต้นไม้คอยดูดซับน้ำไว้ น้ำก็จะไหลบ่าท่วมบ้านเรือน และที่ลุ่มในฤดูน้ำหลากพอถึงฤดูแล้งก็ไม่มีน้ำซึมใต้ดินไว้หล่อเลี้ยงต้นน้ำลำธารทำให้แม่น้ำมีน้ำน้อย ส่งผลกระทบต่อมาถึงระบบเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขาดแคลนน้ำในการชลประทาน ทำให้ทำนาไม่ได้ผลขาดน้ำมาผลิตกระแสไฟฟ้า ป่าไม้มีประโยชน์มากมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประโยชน์ทางตรง ได้แก่ การนำไม้มาสร้างอาคารบ้านเรือนและผลิตภัณฑ์ต่าง เฟอร์นิเจอร์ กระดาษ ไม้ขีดไฟ ฟืน ใช้เป็นอาหารจากส่วนต่าง ๆ ของพืชและผล ใช้เส้นใย ที่ได้จากเปลือกไม้และเถาวัลย์มาถักทอ เป็นเครื่องนุ่งห่ม เชือก ใช้ทำยารักษาโรค ประโยชน์ทางอ้อม ป่าไม้เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธาร ต้นไม้จากเก็บความชื้นไอน้ำและน้ำฝน จากนั้นจะค่อย ๆ ปล่อยน้ำออกมาเป็นต้นน้ำลำธาร เพราะต้นไม้จำนวนมากในป่าจะทำให้ให้น้ำฝนที่ตกลงมาค่อย ๆ ซึมซับลงในดิน กลายเป็นน้ำใต้ดินซึ่งจะไหลซึมมาหล่อเลี้ยงให้แม่น้ำ ลำธารมีน้ำไหลอยู่ตลอดปี ป่าไม้ทำให้เกิดความชุ่มชื้นและควบคุมสภาวะอากาศ ไอน้ำซึ่งเกิดจากการหายใจของพืช ซึ่งเกิดขึ้นอยู่มากมายในป่าทำให้อากาศเหนือป่ามีความชื้นสูงเมื่ออุณหภูมิลดลงไอน้ำเหล่านั้นก็จะกลั่นตัวกลายเป็นเมฆแล้วกลายเป็นฝนตกลงมา ทำให้บริเวณที่มีพื้นที่ป่าไม่มีความชุ่มชื้นอยู่เสมอ ฝนตกต้องตามฤดูกาลและไม่เกิดความแห้งแล้ง ป่าไม้เป็นแหล่งพักผ่อนและศึกษาความรู้ บริเวณป่าไม้จะมีภูมิประเทศที่สวยงามจากธรรมชาติรวมทั้งสัตว์ป่าจึงเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจได้ดี

นอกจากนั้นป่าไม้ยังเป็นที่รวมของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์จำนวนมาก จึงเป็นแหล่งให้มนุษย์ได้ศึกษาหาความรู้ เรียนรู้ธรรมชาติกับการดำเนินชีวิตและเศรษฐกิจ (พัชรี ทองเรือง 2561) ป่าไม้ช่วยบรรเทาความรุนแรงของลมพายุและป้องกันอุทกภัย โดยช่วยลดความเร็วของลมพายุที่พัดผ่านได้ ตามลักษณะของป่าไม้แต่ละชนิด จึงช่วยให้บ้านเมืองรอดพ้นจากวาทภัยได้ซึ่งเป็นการป้องกันและควบคุมน้ำตามแม่น้ำไม่ให้อุณหภูมิสูงขึ้นมารวดเร็วแล้งฝักรวดกลายเป็นอุทกภัย ป่าไม้ช่วยป้องกันการกัดเซาะและพัดพาหน้าดิน จากน้ำฝนและลมพายุโดยลดแรงปะทะลงการหลุดเลื่อน

ของดินจึงเกิดขึ้นน้อย และยังเป็นการช่วยให้แม่น้ำลำธารต่าง ๆ ไม่ตื้นเขินอีกด้วย นอกจากนี้ป่าไม้จะเป็นเสมือนเครื่องกีดขวางตามธรรมชาติ จึงนับว่ามีประโยชน์ในทางยุทธศาสตร์ด้วยเช่นกัน ปัจจุบันจะสังเกตได้ว่า ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ เพื่อขยายพื้นที่ทำกิน การทำอุตสาหกรรม โรงเลื่อย โรงกระดาษ สร้างที่อยู่อาศัยหรือร้านค้า ทำให้ต้นไม้ถูกโค่นล้ม หรือแม้กระทั่งตัดต้นไม้ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย การเพิ่มจำนวนประชากรของประเทศ ทำให้เกิดความจำเป็นต้องใช้พื้นที่จากภาคเกษตรกรรมมากขึ้น ความจำเป็นต้องขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น พื้นที่ป่าไม้ในเขตภูเขาจึงเป็นเป้าหมายของการขยายพื้นที่เพื่อการเพาะปลูก การจัดสร้างสาธารณูปโภค อาทิ เขื่อนอ่างเก็บน้ำ เส้นทางคมนาคม การสร้างเขื่อนขวางลำน้ำจะทำให้พื้นที่เก็บน้ำหน้าเขื่อนที่อุดมสมบูรณ์ ป่าไม้ถูกตัดโค่น มาใช้ประโยชน์ ส่วนต้นไม้ขนาดเล็ก หรือที่ทำการย้ายออกมาไม่ทันจะถูกน้ำท่วมตาย และเหตุไฟไหม้ป่าในประเทศไทยมักเกิดขึ้นในฤดูร้อนเป็นประจำทุกปี เพราะในฤดูร้อนวัชพืชในป่าหรือการผลัดใบของต้นไม้ ใบไม้จะแห้งแล้งและติดไฟง่าย ความตระหนักรู้และความร่วมมือของประชาชนต่อการอนุรักษ์ยังมีน้อย ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในประเทศลดปริมาณลง โดยเฉพาะที่เห็นได้ชัดเจนในชุมชน คือแต่ละครัวเรือนจะโค่นต้นไม้ใหญ่เพื่อขยายพื้นที่ทำกินหรือการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรเป็นการเกษตรอุตสาหกรรม เกษตรเชิงเดี่ยว โดยไม่เห็นคุณค่าของต้นไม้ ป่าไม้ ว่าให้ประโยชน์ ให้คุณค่าสูงสุดอย่างไร

ตำบลคลองเส เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ชุมชนและองค์กรเครือข่ายมีความพยายามสร้างตระหนักรู้และความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่าไม้ มีโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ มีการประกวดต้นไม้ขนาดใหญ่ มีกิจกรรมปลูกป่าในวันสำคัญต่าง ๆ มีบุคลากรผู้ให้ความรู้ ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในหลายหน่วยงาน เข้ามาให้ความรู้สร้างความตระหนัก ปลูกฝังให้ชุมชนอนุรักษ์ป่าไม้ (จิราภรณ์ คชเสนี. 2549). และเพลงบอกสี่พันบ้านภาคใต้ เป็นศิลปะพื้นบ้านซึ่งเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายมานานหลายชั่วอายุคนในท้องถิ่นภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นร้อยกรองประเภทหนึ่งที่มีความนิยมชมชอบจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สั่งสมสืบทอดกันมาจนปัจจุบัน นิยมเล่นกันแพร่หลายในวันสงกรานต์ เพื่อเป็นการป่าวประกาศให้ชาวบ้านได้รับรู้โดยทั่วกันว่าวันนี้เป็นวันขึ้นปีใหม่แล้ว หรือเป็นการบอกเรื่องราวต่าง ๆ เช่น บอกรานบุญกุศล งานบวช งานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า แม้แต่งานพิธีมงคลสมรส ก็จะมีเพลงบอก ไปขับสอนคู่บ่าวด้วย แต่ในปัจจุบันนี้จะเห็นเพลงบอกในงานเทศกาลสำคัญ เช่น เทศกาลเดือนสิบ ซึ่งเพลงบอกสามารถสอดแทรกความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึก

อนุรักษ์ป่าไม้ได้ ฉะนั้นการใช้กลอนเพลงบอกเป็นสื่อในการพัฒนาให้เยาวชนในชุมชนเกิดการหวงแหนป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ ก็จะส่งผลการพัฒนาในด้านอื่นตามไปด้วย

การศึกษาจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ของนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนและเป็นอนาคตของประเทศ เพื่อพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ด้วยการเรียนร้องเพลงบอก โดยการศึกษานี้จะสามารถทำให้เยาวชนเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของชุมชน และส่วนรวม การวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากการปฏิบัติ เมื่อมีการนำเสนอกิจกรรมเพลงบอก ให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้และปฏิบัติ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Ann R. J. Briggs, Marianne Coleman and Marlene Morrison.2012) อีกทั้งยังส่งเสริมการอนุรักษ์เพลงบอกสู่พื้นบ้าน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการเล่นที่เป็นประโยชน์ของท้องถิ่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแพรกกลาง
2. เพื่อพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ ด้วยการเรียนร้องเพลงบอก

ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านแพรกกลาง อำเภอลำพูน จังหวัด นครศรีธรรมราช

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาบริบทของโรงเรียนบ้านแพรกกลาง จิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าไม้ และการพัฒนาการเรียนร้องเพลงบอก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแพรกกลาง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ประชากรเป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านแพรกกลาง จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแพรกกลาง อำเภอลำพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน

ผลการวิจัย

จิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแพรกกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการศึกษาพื้นที่ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

โรงเรียนบ้านแพรกกลางตั้งอยู่ที่อำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่กลางหุบเขา ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างจังหวัดสุราษฎร์ธานีกับจังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนบ้านแพรกกลางมีภาพลักษณ์ทั่วไปหลายด้านสิ่งที่สะท้อนภาพลักษณ์ที่โดดเด่นอันสอดคล้องกับคำขวัญ คือ พระไสยศาสน์ล้ำค่า ตระการตาถ้ำกัลยาณมิตร ผลิตยางพารา อนุรักษ์ป่า ชื่นฉ่ำ ชื่นถ้ำเป็นประเพณี สายตาปีชลเขต ตามความหมายจากคำขวัญดังกล่าวสรุปได้ว่า

พระไสยศาสน์ล้ำค่า หมายถึง พระพุทธผู้มีบารมิขจัดภัยราหูบังเกิดความร้อนเป็นสุข เกิดอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์อัศจรรย์ในชีวิตในตำนานเล่าว่ามีชีปริงและชีปรางนำสัมภาระและผู้คนเดินทางมาทางทะเลเพื่อนำแก้วแหวน เงินทองไปสร้างพระบรมธาตุเมื่อมาถึงอยู่เรือ (ปัจจุบันคือบ้านปากรา) ได้ทราบข่าวพระบรมธาตุสร้างเสร็จแล้วจึงได้ขึ้นบกหาสถานที่ที่เหมาะสมคือถ้ำทอง แล้วได้สร้างพระพุทธรูปไสยสนในถ้ำดังกล่าวและนำแก้วแหวนเงินทองบรรจุไว้ในองค์พระพุทธรูปไสยสนนั้นด้วย เมื่อถึงแก่กรรมลูกหลานจึงได้สร้างพระพุทธรูปขึ้น 2 องค์นำกระดูกของชีปริงชีปรางบรรจุ พอถึงวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 จะมีการทำบุญบูชา พระพุทธรูปไสยสน และพระพุทธรูปที่บรรจุกระดูกชีปริงชีปราง ซึ่งต่อมาเรียกว่าพระปริง พระปรางเป็นประจําตลอดมาทุกปีตระการตาถ้ำกัลยาณมิตร หมายถึง ถ้ำกัลยาณมิตรซึ่งเป็นสำนักสงฆ์ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 7 ตำบลดุสิต อำเภอถ้ำพรรณราแต่มีอาณาเขตติดต่อกับโรงเรียนบ้านแพรกกลางมีลักษณะเป็นภูเขาและมีถ้ำอยู่เป็นจำนวนมากมีอุโมงค์สลัซบซ้อนสามารถลอดถึงทั่วทุกถ้ำในบริเวณเดียวกันมีลำธารไหลผ่านมีต้นไม้ร่มรื่นเหมาะแก่การพักผ่อนและในบางเวลาสามารถเห็นสัตว์ เช่น ลิง ค่าง ผลิตยางพารา หมายถึง อาชีพหลักของชาวอำเภอถ้ำพรรณราและผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนบ้านแพรกกลางชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชาวบ้านร้อยละ 80 มีอาชีพทำสวนยางพาราซึ่งเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านเป็นอย่างดียางพาราเป็นไม้ยืนต้นมีถิ่นกำเนิดบริเวณลุ่มน้ำแอมะซอนประเทศบราซิลและประเทศเปรู ทวีปอเมริกาใต้ โดยชาวพื้นเมืองเรียกว่า เกาซู (cao tchu) แปลว่า ต้นไม้ร้องไห้จนถึงปี พ.ศ. 2313 (ค.ศ. 1770) โจเซฟ พริสต์ลีย์พบว่ายางสามารถนำมาลบรอยดำของดินสอได้จึงเรียกว่ายางลบหรือตัวลบ (rubber) ซึ่งเป็นศัพท์ใช้ในภาษาอังกฤษและประเทศเนเธอร์แลนด์เท่านั้นศูนย์กลางของการเพาะปลูกและซื้อขายยางในอเมริกาใต้แต่ดั้งเดิมอยู่ที่รัฐปา

รา (Pará) ของประเทศบราซิล ยางชนิดนี้จึงมีชื่อเรียกว่า ยางพาราอนุรักษ์ป่าขึ้นฉ่ำ หมายถึงการอนุรักษ์ป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งน้ำแหล่งเก็บกักน้ำฝนและน้ำท่าเป็นแหล่งทรัพยากรและผลผลิตธรรมชาติที่มนุษย์สามารถเข้าไปเก็บเกี่ยวใช้ประโยชน์ได้และมีความสำคัญต่อการคมนาคมในท้องถิ่นรวมถึงการเป็นแหล่งรวมสายพันธุ์พืชและสัตว์อันมีความสำคัญทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ธรรมชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งของผู้ผลิตที่สำคัญในห่วงโซ่อาหารนอกจากนี้บางแห่งยังมีความสำคัญด้านนันทนาการและการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและเป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางธรรมชาติวิทยาอีกด้วย ประเพณีขึ้นถ้ำเป็นประเพณีที่มีการสืบทอดกันมาแต่อดีตนิยมจัดขึ้นเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรด้วยความเชื่อว่าการทำนาหรือกิจกรรมการเกษตรที่ประสบความสำเร็จได้เกิดจากการดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายการขึ้นถ้ำจึงเป็นพิธีกรรมใช้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมักเป็นพระพุทธรูปของวัดเพื่อแสดงความกตัญญูและเป็นนิมิตหมายที่ดีให้แก่ชีวิตในอำเภอถ้ำพรรณรามีการแห่กระเจดไปขึ้นถ้ำในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 เพื่อเป็นการบูชาสักการะพระพุทธรูปไสยาสน์ซึ่งเป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งที่ชาวอำเภอถ้ำพรรณราได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่ครั้งโบราณจนถึงปัจจุบันซึ่งในกระเจดประกอบด้วยขนมพอง ขนมลา ขนมบ้า นำไปกราบไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว สายตาปีชลเขตหมายถึง ต้นน้ำบนเทือกเขาหลวงในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อเกิด แม่น้ำตาปีที่ไหลผ่านอำเภอฉวาง อำเภอทุ่งใหญ่ เข้ามเขตเข้าอำเภอพระแสง อำเภอบ้านนาสาร อำเภอเคียนซา อำเภอพุนพิน และอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอไชยา และไหลออกสู่ทะเลที่อ่าวบ้านดอนรวมระยะทาง 232 กิโลเมตรเป็นแม่น้ำสายยาวที่สุดของภาคใต้ ได้แก่ คลองสินปุนต้นน้ำอยู่ในเขตจังหวัดกระบี่ไหลมารวมกับแม่น้ำตาปีที่ทางฝั่งซ้ายในตำบลสินปุน อำเภอพระแสง คลองอิปันต้นน้ำมาจากอำเภอทับปุด จังหวัดพังงาไหลมารวมกับแม่น้ำตาปีที่ทางฝั่งซ้ายในตำบลสินปุนเช่นกันชุมชนบ้านแพรกกลาง ตำบลคลองเสในเขตอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช วิถีชีวิตของชุมชนส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะสังคมเกษตรกรรมยังต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเป็นหลักในการดำรงชีวิตแต่อย่างไรก็ตามชุมชนบ้านแพรกกลางยังคงยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นเป็นจารีตและครรลองของการดำเนินชีวิตซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่อพยพมาจากที่อื่นเพื่อหาหาแหล่งทำกินในอดีตนอกจากจะประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนา ทำไร่แล้ว ในยามว่างจะมีการร้องเพลงบอกในการเกี่ยวสาวหรือในงานบุญต่างๆ เช่น วันโกนหัว งานสงกรานต์ ต่อมาสังคมเริ่มเปลี่ยนตั้งแต่ พ.ศ. 2521 มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนความสะดวกสบายเริ่มเข้ามาแทนที่ชาวบ้านที่ร้องเพลงบอกทุก

ครัวเรือนเริ่มเปลี่ยน มีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ หันมาฟังเพลงสตริง ลูกทุ่ง คงเหลือเฉพาะทายาทในการร้องเพลงบอกหรือคนที่มีใจรัก จึงมีการรวมกลุ่มคือ กลุ่มอนุรักษ์เพลงบอก ซึ่งปัจจุบันยังเหลือน้อยซึ่งควรหาแนวทางในการอนุรักษ์ และส่งเสริมถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังต่อไป การพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ด้วยการเรียนร้องเพลงบอกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแพรกกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กระบวนการเรียนร้องเพลงบอก

เมื่อกำหนดตารางการเรียนรู้เรียบร้อยแล้วก็ดำเนินการสอนตามแผนการสอน สัปดาห์ละ 1 คาบ เท่ากับ 1 ชั่วโมง เมื่อนักเรียนมาพร้อม ครูก็นำสื่อการสอน คือ ฉิ่ง แผ่นป้ายไวโนล บทเพลงบอก และ โน้ตบุ๊ค แผ่นซีดี เมื่อมาถึงก็ตรวจสอบรายชื่อที่ทุกคนว่านักเรียนมาครบหรือไม่ เมื่อตรวจสอบรายชื่อเรียบร้อยแล้วโดยการให้ชานชื่อที่ทุกคน ซึ่งครูได้ทำสมุดคุมไว้เรียบร้อยแล้วเริ่มเช็คชื่อตั้งแต่คาบแรก

ชั่วโมงแรก

ขั้นตอนที่ 1 เริ่มต้นตั้งแต่เล่าประวัติความเป็นมาของเพลงบอกว่าเกิดขึ้นมาแต่เมื่อใด วิธีการสืบทอด เป็นอย่างไรและเพลงบอกที่มีชื่อเสียงในอดีตมีใครบ้าง และเพลงบอกเรื่องที่สุดสมัยใด

ขั้นตอนที่ 2 เปิด ซีดีกับโน้ตบุ๊ค ให้ฟังว่าเพลงบอกเขาร้องกันอย่างไร

ขั้นตอนที่ 3 ครูสอนไปที่ละวรรค โดยแจกบทร้องให้ทุกคน พร้อมอธิบายให้ฟัง โดยมีแผ่นไวโนล บทเพลงบอก ให้ดูด้วย ซึ่งตั้งอยู่หน้าห้องเรียน ครูเริ่มฝึกไปที่ละวรรค ทั้งวิธีการร้องของแม่เพลงและวิธีการรับของลูกคู่ ครูทำให้ดูหลาย ๆ ครั้ง แล้วให้นักเรียนว่าตามไปที่ละวรรค

ขั้นตอนที่ 4 ครูร้องให้ฟังทั้งบท โดยสวมบทบาทเป็นแม่เพลง และลูกคู่ ครูทำเป็นตัวอย่างทั้งร้องทั้งรับและเคาะจังหวะดังไปด้วย

ขั้นตอนที่ 5 ให้นักเรียนร้องพร้อม ๆ กัน โดยสวมบทบาทเป็นแม่เพลง และลูกคู่ทุกคน ฝึกแบบนี้หลาย ๆ เที้ยว

ชั่วโมงที่ 2

1. ฝึกบทให้สวมบทบาทเป็นแม่เพลงและลูกคู่ทั้งสำนวน (เพลงบอกอนุรักษ์ต้นไม้)
2. ฝึกไปหลาย ๆ เที้ยว และแก้ไขจังหวะให้ถูกต้องโดยครูจะร้องเป็นตัวอย่างก่อนเสมอ
3. สังเกต และฟังว่านักเรียนคนไหนเสียงดีบ้าง

ชั่วโมงที่ 3

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทั้งหมด 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน และกำหนดในแต่ละกลุ่มประกอบด้วย

1. แม่เพลง
2. มือฉิ่ง
3. ลูกคู่
4. ลูกคู่
5. ลูกคู่

หมายเหตุ ให้นักเรียนคัดเลือกกันเองภายในกลุ่มนั้น ๆ แล้วให้ฝึกร้องกันในแต่ละกลุ่ม เมื่อใกล้หมดคาบเรียน ครูอบรมให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักต้นไม้ โดยสอดแทรกคำถาม และจดจำที่นักเรียนตอบมาบันทึกไว้

ชั่วโมงที่ 4

1. ทดสอบแต่ละกลุ่ม
2. สังเกตแต่ละกลุ่มว่านักเรียนคนไหนเสียงดี มีลีลา มีจังหวะดี ก็บันทึกไว้แล้วคัดเลือก

คนที่มีความสามารถเด่นมาอยู่กลุ่มเดียวกัน ฝึกเพื่อออกเป็นงานต่าง ๆ โดยครูเขียนบทให้แล้วฝึกหลาย ๆ เที้ยว ซึ่งสิ่งต่าง ๆ นี้ นักเรียนไม่เคยได้เรียนรู้มาก่อน ทำให้มีการสืบทอดเพลงบอกไว้ในชุมชนเราได้ นักเรียนก็จะมีความรักต้นไม้ โดยจะปลูกกันที่บ้าน เช่น ปลูกผักสวนครัว บ้านนักเรียนคนใดมีส่วนยางก็สำรวจต้นไม้ในสวนแล้วอนุรักษ์ 1 ต้น โดยบันทึกชื่อต้นไม้ อายุ พรรพคุณทางยาวว่ามีประโยชน์อย่างไร นักเรียนก็ภูมิใจได้มีต้นไม้เป็นของตนเอง นักเรียนภาคภูมิใจ นี่คือการพัฒนาจิตสำนึกของนักเรียนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันไว้ได้ และต่อยอดไปกับอนาคตได้ โดยนักเรียนจะเป็นคนดีของสังคมต่อไป

เพลงบอกเศรษฐกิจพอเพียง

ผมขอส่งเสียงสำเนียงถ้อย

ตลอดดาวแก่แม่หม้าย

อ้างเรื่องพอเพียงของในหลวง

ผมยกของดีมาเป็นชัย

ข้อหนึ่งทำนาสักสามไร่

นั่งกราบเรียบร้อยหญิงชาย

ผมไหว้ลงถ้วนถี่

ที่ทรงเป็นห่วงประชาชี

ให้ผู้ฟังเขาพอใจ

เราอยู่สบายมีข้าวกิน

ทุกคำทุกเข้าได้กิน
 ช้องที่สองต้องเสียงปลา
 พอปลาตัวใหญ่ได้แกง
 สามทำถูกปลูกผลไม้
 ปลูกไว้ข้างบ้านกินลูก
 สี่รักปลูกผักสวนครัว
 ฝนไม่โกหกเป็นอาหาร
 หัวทำปุ๋ยหมักหลักอินทรีย์
 จะบอกให้ทราบทุก
 หกเลี้ยงแม่ไก่สักห้าตัว
 เพื่อได้ผลิตลูกไก่
 เจ็ดเพื่อหอมอมน้ำบาท
 คนเฒ่าคนแก่เขาจะชม
 แปดทำบุญซีเกิดประชา
 ได้รู้สึนจ่ายหรือรับ
 เก้าเราดีตรงสามสี่
 ดิดเพื่อสืบสานสัญลักษณ์
 สิบติดธงของในหลวง
 ให้เราทุกไทยเกิดพระองค์

ในถิ่นอาศัย
 เราเสี่ยงไว้ที่คามัย
 เรากินได้แรงอก
 ขอให้ทุกคนผสมผสาน
 ให้ถูกไปตามหลัก
 เรา รวมไปถึงบัวบก
 มันปลอดภัยสารพิษ
 เขาเรียกว่าชีวภาพ
 แล้วฟ้าจะลิขิต
 ขอให้ทุกครัวได้คิด
 ยังไขเราได้กิน
 เรื่องนี้ก็ไม่พลาดแน่
 พอสมใจเถวิล
 ทำแล้วให้เป็นอาจิณ
 เรานับสักเท่าใด
 เราติดไว้ที่หน้าบ้าน
 เรื่องนี้เป็นหลักใหญ่
 พระองค์ก็ทรงห่วงใย
 ให้ทรงพระเจริญ
 ประพันธ์โดย ด.ต.ปรีชา สุขจันทร์

เพลงบอก ม.ชีวิต

ออ ออ มหาลัยชีวิตผลิตปัญญา
 เมื่อมีปัญหาไม่อดตาย
 ถ้าไม่รู้เราต้องโดนเขาหลอก
 หลงตามเกมกลนายทุน
 รายได้รายจ่ายมันไม่สมดุล
 กว่าเราจะเรียนรู้เหมือนเป็นรวด

นำสู่ท้องนาท้องไร่
 ชีวิตไม่ไร้เหตุผล
 ดังคำเพลงบอกนิพนธ์
 หลอกจนหัวหมุนเวียน
 หลงหายหลงหุนเงินกู้
 หลายคนต้องปวดเศียร

เราเปลี่ยนวันนี้เพื่อชีวิตใหม่
 เรามาเล่าเรียนเศรษฐกิจ
 เรามาหาวิชาแก้จน
 ให้เลิกเล่นห่วยให้รวยปัญญา
 เขาสอนคนสอนให้เป็นคน
 ร้องร้อยเรียบเรียงเรียนรู้
 เพื่อให้อยู่ดีได้กันดี
 ไม่ให้จมปลักไม่ปลื้มโง่
 ปลุกฝึกเรียบร้อยอย่างน้อยห้าอย่าง
 ชีวิตครึ่งครึ่งทั่วไทย
 ออมวันละบาทอย่าขาดปุ๋ยหมัก
 เรามาทำบุญซีมีข้าวกล้อง
 ออกกำลังกายเป็นความหวังชุมชน
 ต้องสมานฉันท์รวมกลุ่ม
 ปลุกไม้ไผ่เพื่อใช้สอย
 ได้เก้าสิบเก้าในสามปี
 ทำสมาธินี้ยิ่งยวด
 เพื่อได้หลักพันอบายมุข
 เราต้องทำได้ทั้งสิบข้อ
 มีผลผลิตงอกขึ้นจริง
 ตามหลักปรัชญาของในหลวง
 ชีวิตสดใสก้าวหน้า
 ขอเชิญพี่น้องใช้ร้องขอ
 ความรู้สัมฤทธิ์สุขโข
 ขออวยพรก่อนลา
 ปรีชา นักกลอนหยุดเสี่ยงเป่

ให้เราตั้งใจหมั่นเพียร
 ชีวิตที่พอเพียง
 เราอย่าเป็นคนหรุหร่า
 ไม่ใช่มาหาเสียง
 สอนให้พึ่งตนเองพึ่งพอเพียง
 ให้อยู่พึ่งตนเอง
 อยู่อย่างมีศรีมีศักดิ์
 ชีวิตไม่โหล่งเล่ง
 พอเป็นแนวทางไว้กินเอง
 ปลุกสมุนไพรงัน
 ครอบครัวน่ารักสนอง
 ผมแถมเป็นของขวัญ
 เราต้องนำตนสัมพันธ์
 พัฒนาในชุมชน
 เราปลุกให้บ่อยเป็นเรื่องราว
 ชีวิตทวีผล
 ทุกวันเราต้องสวดมนต์
 มันมีแต่ทุกขใจ
 อย่าถอยอย่าท้อกับชีวิต
 เป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่
 พระองค์ทรงห่วงปวงไทย
 มันคงสถาวร
 เชิญมาเรียน ม.ชีวิต
 สูดยอดสโมสร
 พระรัตนอำนาจพร
 จะลงว่าเอวัง

ประพันธ์โดย ด.ต.ปรีชา สุขจันทร์

หลังจากเรียนร้องเพลงบอกและดำเนินกิจกรรมการร้องเพลงบอกตามประเพณีต่าง ๆ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์รายบุคคลและสัมภาษณ์โดยวิธีการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลักเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ พบว่า จิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชนโรงเรียนบ้านแพรกกลาง ของกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแพรกกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้

ด้านความคิด

นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้รับรู้ความสำคัญของป่าไม้ จากการใช้ภูมิปัญญาการร้องเพลงบอก ได้รับรู้ถึงการปรับใช้ภูมิปัญญาในการสื่อสารถึงความสำคัญของป่าไม้ ดิน น้ำ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของทุกคน

นักเรียนที่ได้เรียนร้องเพลงบอก เนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของป่าไม้ มีความทรงจำที่ดีกับเนื้อหาเพลงบอกที่เกี่ยวกับป่าไม้ ดิน น้ำ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ความทรงจำที่ดีส่งผลต่อการรับรู้เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับป่าไม้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เกี่ยวกับความรู้สึกต่อผู้ที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

ความมีเหตุมีผล การรับรู้เรื่องราวของป่าไม้จากการเรียนร้องเพลงบอก ความทรงจำในเนื้อหาเพลงบอกช่วยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีเหตุมีผลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จัดการทรัพยากรของครอบครัว ของชุมชน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การปลูก การรวมกลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้ การมีส่วนร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์ต่าง ๆ ล้วนส่งผลต่อการเรียนรู้ในการสืบค้นข้อมูลการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และแนวทางในการอนุรักษ์ป่าไม้ด้วยตนเองได้ ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์อื่น ๆ เพราะป่าไม้มีประโยชน์ทั้งการเป็นแหล่งวัตถุดิบของปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคสำหรับมนุษย์ และยังมีประโยชน์ในการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น สัตว์ป่า ดิน น้ำ อากาศ แหล่งน้ำด้วย นอกจากนั้นเมื่อขาดต้นไม้คอยดูดซับน้ำไว้ น้ำก็จะไหลบ่าท่วมบ้านเรือน และที่ลุ่มในฤดูน้ำหลากพอถึงฤดูแล้งก็ไม่มีน้ำซึมได้ดินไว้หล่อเลี้ยงต้นน้ำลำธารทำให้แม่น้ำมีน้ำน้อย ส่งผลกระทบต่อมาถึงระบบเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขาดแคลนน้ำในการการชลประทานทำให้ทำนาไม่ได้ผลขาดน้ำมาผลิตกระแสไฟฟ้า ป่าไม้มีประโยชน์มากมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประโยชน์ทางตรง ได้แก่ การนำไม้มาสร้างอาคารบ้านเรือนและผลิตภัณฑ์ต่าง เฟอร์นิเจอร์ กระจาด ไม้ขีดไฟ ฟืน ใช้เป็นอาหารจากส่วนต่าง ๆ ของพืชและผล ใช้เส้นใย ที่ได้จากเปลือกไม้

และเกว๋ล้วยมาถักทอ เป็นเครื่องนุ่งห่ม เชือก ใช้ทำยารักษาโรค ประโยชน์ทางอ้อม ป่าไม้เป็นเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารเพราะต้นไม้จำนวนมากในป่าจะทำให้น้ำฝนที่ตกลงมาค่อย ๆ ซึมซับลงในดิน กลายเป็นน้ำใต้ดินซึ่งจะไหลซึมมาหล่อเลี้ยงให้แม่น้ำ ลำธารมีน้ำไหลอยู่ตลอดปี ป่าไม้ทำให้เกิดความชุ่มชื้นและควบคุมสภาวะอากาศ ใอน้ำซึ่งเกิดจากการหายใจของพืช ซึ่งเกิดขึ้นอยู่มากมายในป่าทำให้อากาศเหนือป่ามีความชื้นสูงเมื่ออุณหภูมิลดลงใอน้ำเหล่านั้นก็จะกลั่นตัวกลายเป็นเมฆแล้วกลายเป็นฝนตกลงมา ทำให้บริเวณที่มีพื้นป่าไม่มีความชุ่มชื้นอยู่เสมอ ฝนตกต้องตามฤดูกาลและไม่เกิดความแห้งแล้ง ป่าไม้เป็นแหล่งพักผ่อนและศึกษาความรู้ บริเวณป่าไม้จะมีภูมิประเทศที่สวยงามจากธรรมชาติรวมทั้งสัตว์ป่าจึงเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจได้ดี นอกจากนั้นป่าไม้ยังเป็นที่รวมของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์จำนวนมาก จึงเป็นแหล่งให้มนุษย์ได้ศึกษาหาความรู้

ด้านความรู้สึกรัก

จากการเรียนร้องเพลงบอกของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกรัก ห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติทุกอย่าง ด้วยเห็นว่าเป็นทุนทางธรรมชาติ ทุนของชีวิต ทุนของครอบครัว ทุนของชุมชน ทุนที่มีอยู่แล้วไม่ต้องสรรหาแต่อย่างใดและยังคำนึงถึงภาวะโลกร้อนซึ่งเป็นปัญหาของทุกคนบนโลกใบนี้

นักเรียนรู้สึกภูมิใจในชีวิตชนบท ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ดิน น้ำที่อุดมสมบูรณ์ รวมทั้งภูมิปัญญาของชุมชนด้านการร้องเพลงบอกที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากร และสามารถนำมาปรับใช้ให้เชื่อมโยงกันได้อย่างเพลงบอก หนึ่งตะลุง

การเรียนร้องเพลงบอกที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ไม้ ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างและชุมชนรู้สึก มีความมั่นใจ มีการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม กล้าเป็นผู้นำในการนำเสนอข้อมูลเชิงอนุรักษ์ กล้าร้องบอกกล่าวต่อผู้อื่น ต่อชุมชน ให้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากร ความสำคัญของป่าไม้ ความสำคัญของการร่วมมือ การรวมกลุ่ม การรวมพลังชุมชนในการจัดการทรัพยากร จัดการอนุรักษ์ป่าไม้

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อชุมชน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยการแสดงออกด้วยการที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างรวมกลุ่มร้องเพลงบอกในงานเทศกาลโดยเฉพาะประเพณีงานศพที่นักเรียนได้ไปแสดงเพลงบอกซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้านการปฏิบัติ

ในระดับครัวเรือน พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้ เห็นความสำคัญของทุนทางทรัพยากรในครัวเรือน จึงเกิดการปฏิบัติในระดับครอบครัว ด้วยการปลูกผักสวนครัว ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก นักเรียนจะศึกษาถึงชื่อพืชทุกอย่างที่มีอยู่ในครัวเรือน รวมทั้งค้นหาสรรพคุณของพืชในครัวเรือน มีการแลกเปลี่ยนพืชกันในกลุ่มนักเรียน การร้องขอให้ผู้ปกครองเลิกใช้สารเคมีในครัวเรือน ลดการใช้สารเคมีในชุมชน นักเรียนได้เรียนรู้จักการออมทรัพย์ด้วยต้นไม้ของครัวเรือน และนักเรียนยังได้คำนึงถึงการออมทรัพย์ด้วยต้นไม้ได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ส่งผลต่อชุมชน ส่งผลต่อสังคม ช่วยลดโลกร้อนที่มีผลกระทบต่อมนุษยชาติระดับชุมชน

ระดับชุมชน เมื่อนักเรียนได้เรียนร้องเพลงบอกที่มีเนื้อหาในการอนุรักษ์ป่าไม้ ได้เกิดตระหนักต่อความสำคัญของทรัพยากรของชุมชน นักเรียนได้ร่วมกันคิดและปฏิบัติโครงการปลูกป่าชุมชน โดยเฉพาะการปลูกต้นไม้ในโรงเรียน และนักเรียนได้ร่วมกับผู้วิจัย สำรวจต้นไม้ใหญ่ในชุมชน เพื่อเรียนรู้และจัดทำประวัติและสรรพคุณของต้นไม้ใหญ่ในชุมชน เพื่อร่วมกันรณรงค์และส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน รวมทั้งประโยชน์ในด้านการประชาสัมพันธ์เชิงปฏิบัติการต่อครอบครัว ชุมชนใกล้เคียง นอกเหนือจากการร้องเพลงบอกเป็นสื่อประชาสัมพันธ์แล้ว

ในระดับสังคม นักเรียนได้เข้าร่วมกลุ่มสมาชิกอนุรักษ์ป่าไม้ ที่ผู้วิจัยได้ร่วมก่อตั้งกลุ่ม มีกิจกรรมการสำรวจต้นไม้ใหญ่ และการมอบรางวัลแก่ผู้ชนะการประกวดต้นไม้ใหญ่ในระดับอำเภอ ถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราชในวันแม่แห่งชาติ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายยังเป็นเยาวชน ซึ่งเป็นโครงการในพระสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในช่วงปิดภาคเรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมกับนักเรียนในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อทำกิจกรรมเยาวชนซึ่งเป็นกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเยาวชน รวมทั้งเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ในกลุ่มทางอินเทอร์เน็ตอีกด้วย

ข้อเสนอแนะวิธีอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักเรียน

การปลูกป่าเป็นการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ เมื่อป่าไม้ในพื้นที่ถูกตัดฟันลงไม่ว่างกรณิดีกก็ตาม ควรมีการปลูกป่าขึ้นทดแทนและส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่าทุกรูปแบบ ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ ให้การศึกษา ให้เยาวชนและประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และช่วยกันดูแลในการรักษาทรัพยากรป่าไม้ เหมือนกับที่เรารักษาและหวงแหนสิ่งของที่เป็นสมบัติของเราเอง

การป้องกันไฟไหม้ป่า ไฟไหม้ป่าถือว่าเป็นอันตรายร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับป่าไม้การฟื้นฟูกระทำได้ ยากมาก ไฟไหม้ป่าเกิดจากการกระทำของมนุษย์ จากความประมาทเลินเล่อ ทำให้ต้นไม้บางส่วนอาจตาย บางส่วนอาจชะงักการเจริญเติบโต และบางแห่งอาจตายหมด หากเกิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนพืชหมดโอกาสแพร่พันธุ์ได้

การป้องกันการบุกรุกทำลายป่า การบุกรุกการทำลายป่าไม้ในปัจจุบัน จะเพิ่มความเสี่ยงมากขึ้น การป้องกันทำได้โดย การทำหลักเขตป้ายหรือเครื่องหมายให้ชัดเจนเพื่อบอกให้รู้ว่าเป็นเขตป่าประเภทใด การแก้ปัญหานี้สำคัญที่สุดอยู่ที่ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นไปด้วยความเที่ยงตรง เอาจริงเอาจัง และมีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพหน้าที่ปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายและพระราชบัญญัติป่าไม้อย่างเคร่งครัดจะสามารถป้องกันการทำลายป่าในทุกรูปแบบได้

บทสรุป

จากการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแพรกกลาง เรื่องแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้ของนักเรียนควรมีอะไรบ้างปรากฏว่านักเรียนให้ความเห็นว่า เป็นเพราะเยาวชนและชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างแท้จริงเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นักเรียนคิดว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อเกิดการเรียนรู้ความสำคัญของป่าไม้ทำให้นักเรียนทราบว่าถ้าหากเกิดปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้แล้วจะส่งผลกระทบต่อส่วนรวมและต่อบุคคล ดังนั้นทุกคนควรมีจิตสำนึกในการดูแลป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในท้องถิ่นรวมทั้งเจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการหรือผู้ที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในส่วนนั้น ๆ ดูแลรักษาโดยจริงจัง สุดท้ายให้ความคิดเห็นว่าเป็นเพราะสื่อการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับป่าไม้ไม่ทั่วถึงเนื่องจากสื่อต่าง ๆ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่าไม้ (ชิตกานต์ บุญคงทองและขวัญตา หนูปล่อง 2561)หรืออย่างน้อยก็ทำให้เกิดการยังคิดถึงผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่ตามมาถ้าหากเกิดปัญหาขึ้นกับป่าไม้เพราะฉะนั้นหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้และทุกภาคส่วนของสังคม นักเรียน ชุมชน ครู ราษฎรชาวบ้าน ครูเพลงบอก หนังสือพิมพ์ ช่วยกันทำการประชาสัมพันธ์ในการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมไปทุกพื้นที่ ก็จะช่วยให้บุคคลเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้ได้

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในชุมชนควรจะบูรณาการ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกัน โดยกำหนดโครงการกิจกรรมส่งเสริมตั้งแต่เยาวชนทุกระดับชั้นในการเรียนการสอน เพราะ การจัดการในโรงเรียนมีความง่ายในการส่งการต่อนักเรียน และยังผลต่อชุมชนผ่านทางผู้ปกครอง และควรรายล้อมประกาศเกียรติคุณแก่เยาวชนผู้ทำความดี และให้ความร่วมมือในด้านการอนุรักษ์ ป่าไม้ในชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยการพัฒนาจิตสำนึกของนักเรียนทุกระดับชั้นในโรงเรียนบ้านแพรกกลาง ด้วย เป็นการวิจัยที่มีขนาดใหญ่ขึ้น มีความหลากหลายในช่วงชั้นเรียน อายุ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการอนุรักษ์ป่าไม้ ควรมีการเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกอนุรักษ์ป่าไม้แก่เด็ก สอนให้ เข้าใจถึงประโยชน์ของป่าไม้และผลกระทบจากการตัดไม้ทำลายป่าทั้งทางตรงและทางอ้อม

บรรณานุกรม

- จิราภรณ์ คชเสนี. (2549). **มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชิตกานต์ บุญทอง และขวัญตา หนูปล้อง. (2561). **บทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชาวอุรกลาไวย**. *วารสารสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 9(2).
- พัชรี ทองเรือง. (2561). **การจัดการเรียนรู้ชุมชน**. *วารสารสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 9(2).
- Ann R. J. Briggs, Marianne Coleman and Marlene Morrison. (2012). **Research Methods in Educational, Leadership and Management**. California : SAGE publication Inc.
- Luis R Gomez-Mejia and David B. Balkin. (2012). **Management People Performance Change**. New York: Pearson

ผู้เขียน

ร.ต.ท.ปรีชา สุขจันทร์

สถานีตำรวจถ้าพรรณรา อำเภอกำแพงแสน

จังหวัดนครศรีธรรมราช

E-mail : preechasukchan2505@gmail.com